

KESİLEREK ÖLDÜRÜLEN KADIN ÜÇ ELMA VE ZENCİ REYHAN ÖYKÜSÜ

Şehrazat sözünü şöyle sürdürmüştü: Gecelerden bir gece, Halife Harun Reşit, veziri Cafer-ül Barmaki'ye, "Bu gece birlikte kılık değiştirerek seninle kente inmek istiyorum, bakalım vali ve öteki yöneticiler neler yapıyorlar. Bana şikâyet olunanlar hakkında işten el çektirme kararnadayım!" demiş. Cafer de, "İşittik ve itaat ettik!" yanıtını vermiş.

Ve Halife, Cafer ve cellat Mesrur kılık değiştirip indikleri Bağ dat'ta, caddeler boyunca yürümeye başlamışlar, küçük bir sokaktan geçerken, epeyce yaşlanmış bir ihtiyar görmüşler, başında bir balık ağı ve bir küfe, elinde bir baston bulunuyor ve titreyerek şu dizeleri okuyormuş:

Bana dediler ki: 'Ey bilge kişi! Bilginle, insanlar arasında gece parlayan ay gibisin!' Onlara; 'Ne olur beni böylesi süitlerden esirgeyin! Bahtın yazısından gayrı hiçbir bilim yoktur!' dedim. Çünkü ben, bunca bilgim, okuduğum bunca elyazması kitap ve kullandığım bunca hokkaya karşın, bir gün için bile Bahtın kudretine karşı denge kurmayı beceremiyorum! Benden yana bahse girenler pey akçelerini yitirmekten başka sonuca ulaşamazlar! Gerçekte, fakir kadar, fakirin durumu kadar ve fakirin ekmeği ve yaşamı kadar üzücü şey var mıdır? Fakir her zaman acınır bir haldedir. Yaşamak için ne kadar ç >k derde katlanır! Mevsim yazsa, elden ayaktan kesilir! Mevsim kışsa, küllükten başka ısınacak aracı yoktur. Yürürken bir an dursa, onu kovalamak için köpekler saldırır! Sefildir! Hakaret ve alay konusudur! Eyvah ki! Ondan daha sefili yoktur. İnsanlara şikâyetini haykırmak ve sefaletini göstermek için bîr türlü karar veremiyorsa, şikâyet edebileceği kişi bulamamasından dır. Fakirin yaşamı böyleyse, onun için mezarda olmak yeğdir!

Bu şikâyet dolu sözleri işitince. Halife, Cafer'e, "Bu zavallı adamın görünüşü ve okuduğu dizeler büyük bir sefaleti vurguluyor" demiş. Sonra da ihtiyara yaklaşp, "Ey şeyh, senin mesleğin nedir?" diye sormuş. İhtiyar, "Balıkçılık, efendim! Ama çok ihtiyar ve fakirim! Başımda bir de aile var! Öğleden bu saate kadar evden çıktım, dola şıyorum; Allah henüz çocuklarımı besleyecek ekmeği sağlamadı! Kendimden ve yaşantımdan bıktım, ölümden başka bir şey dilemiyorum gayri!" diye yanıt vermiş.

Bunu duyan Halife, "Benimle ırma ğa doğru gelip kıydan, benim adıma, ağını Dicle'ye atabilir misin? Şansımı denemek istiyorum da! Ve sudan ne çıkarırsan, bunu senden satın alacak ve yüz dinar ödeyeceğim." Bu sözleri duyan ihtiyar çok sevinmiş ve "Teklifinizi kabul ediyorum ve başımla bir tutuyorum" demiş.

Ve balıkçı, onlarla birlikte, Dicle'ye doğru gitmiş ve ağını atıp beklemiş; sonra ağı çekmiş ve dışarı çıkarmış. İhtiyar balıkçı ağda, ağzı kapalı, kaldırılmayacak kadar ağır bir sandık bulmuş. Halife de, denedikten sonra, onun ne denli ağır olduğunu anlamış. Ancak, balıkçıya hemen yüz dinar ödemekte gecikmemiş; balıkçı ferahlayarak parayı alıp gitmiş.

Bunun üzerine Cafer ile Mesrur sandıkla meşgul olmuş; ve onu Saklı Kütüphane www.e-kitap.us saraya kadar taşımışlar. Halife meşaleleri yaktırmış ve Cafer ile Mesrur sandığa yaklaşp onu kırmışlar. İçinden palmiye yaprakları arasında kırmızı yünden örülmüş bir küfe bulmuşlar; küfenin ağzındaki ipliği çözmüşler ve içinde bir halı bulunduğunu; halıyı kaldın nca da altında büyük bir kadın başörtüsü olduğunu görmüşler; örtü yü kaldırınca, altında, saf gümüş kadar beyaz, öldürölüp parçalara ayrılmış bir genç kadın cesedi bulmuşlar.

Bunu görünce, Halife'nin gözlerinden yaşlar dökülmüş; sonra dönüp kızgınlıkla, Cafer'e, "Ey vezir denen köpek! Gördüğün gibi, benim saltanat sürdürdüğüm ülkede, cinayetler işleniyor ve kurbanlar suya atılıyor! Yarın kıyamet gününde bu kanın hesabını ben verece ğim. vicdanım bu kadar ağır

yükü nasıl kaldırır? Bunun için suçluyu bulup cezasını vermem, onu öldürmem gerek! Sana gelince, Cafer, Beni Abbas halifelerinden gelen varlığım üzerine yemin ederim ki, öcünü almak istediğim şu kadının katilini bulup huzuruma getirmezsen, sarayımın kapısında seni ve Barmaki ailesinden kırk yeğenini asacağım!" diye haykırmış.

Gazaba gelen Halife'ye Cafer, "Bana üç günlük bir süre bağışlayın!" demiş. Halife de, "Bağışladım!" diye yanıt vermiş. Bunun üzerine Cafer, saraydan, keder dolu, çıkmış; kentte yürürken, "Bu genç kadını öldüren kişiyi nasıl öğrenir ve Halife'nin huzuruna getirmek üzere nerede bulurum? Öte yandan katil yerine öldürülmek üzere bir başkasını tutup getirirsem, vicdanım bunu nasıl kaldırır? Ne yapmam acaba?" diye kendi kendine söylüyor.

Böylece Cafer evine ulaşmış ve verilen sürenin üç gününü, umudu kırık, orada geçirmiş. Dördüncü gün Halife onu çağırtmış. Elleri arasında başını yere eğdirerek selamlayınca Halife ona "Genç kadının katili nerede?" diye sormuş. Cafer, "Tüm kentin içinde, görün-

Barnakî'ler: Cafer'in üyesi olduğu soylu bir Arap ailesi (M).

meyen ve gizli olan bir katili nasıl bulabilirim, bilmiyorum" diye yanıt vermiş. Halife, buna çok kızmış ve Cafer'in saray kapısına asılmasını ve tellalların bunu, bütün kente ve yöresine, "Halife'nin veziri Cafer-ül Barmaki'nin ve yakınlarından kırık kişinin saray kapısında asılması gösterisinde bulunmak isteyenler evinden dışarı uğrasın!" şeklinde duyurmasını emretmiş. Ve tüm Bağdat halkı, Cafer ile yeğenlerinin idamında bulunmak üzere sokaklardan saraya doğru akın etmeye başlamışlar; ama olayın nedenini kimse bilmiyormuş; Cafer ve Barmaki'ler yaptıkları iyilikleri ve cömertlikleri dolayısıyla çok sevildikleri için, herkes üzüntü içindeymiş ve yakınıp duruyormuş.

İdam sehпасı dikilip mahkûmlar altına dizilince, Halife'nin idamın yerine getirilmesi izni verdiği işitilmiş. Birdenbire, tüm halkın ağladığı bir sırada, çok fakir giyimli, yakışıklı bir delikanlı aceleyle halkı yarmış ve kendini Cafer'in ayaklarına atmış ve ona, "Ey efendim, ey soyluların en soylusu, ey fakirlerin sığınağı! Sana teslim olmaya geldim. Çünkü o kadını öldürüp doğrayan ve sandığa koyup Dicle'de bulduğunuz hale koyan benim! Şimdi de siz beni öldürün! Adalet yerini bulsun!" demiş,

Cafer, genç adamın sözlerini duyunca, kendi adına çok sevinmiş; ama genç adam adına çok üzülmüş. Dolayısıyla daha ayrıntılı açıklamalar yapmasını istemiş; ama bu sırada halkı yarıp, saygın bir ihtiyar, aceleyle yanına yaklaşmış; onları selamlayıp, "Ey vezir, bu genç adamın söylediklerine inanma! Çünkü genç kadının ölü münden, benden başka sorumlu yoktur! Ve sadece ben bunun cezasını çekmeliyim!" demiş. Ama genç adam, "Ey vezir! Bu ihtiyar saç malıyor ve ne dediğini bilmiyor. Onu öldüren ben olduğumu tekrarlıyorum. Aynı tarzda-öldürülmek de bana düşer!" demiş.

Bunun üzerine yaşlı adam, "Çocuğum! Sen daha gençsin ve yaşamı sevmelisin! Bense, yaşlıyım, bu dünyaya doymuşum. Senin yerine vezirin ve yeğenlerinin kanının bedelini ödemeliyim! Onun için katilin ben olduğumu tekrarlıyorum. Ve ceza bana verilmelidir!" demiş. 209 Saklı Kütüphane www.e-kitap.us Bunun üzerine Cafer, muhafızların kumandanının rızasıyla, kendileriyle birlikte genç adamın ve ihtiyarın Halife'nin huzuruna çıkarılmasını sağlamış. Ve ona, "Emir-üt Müminin! İşte genç kadının katili huzurunuzda!" demiş. Halife, "Hani nerede?" diye sormuş. Cafer, "Bu genç adam katilin kendisi olduğunu iddia ediyor ve teyit ediyor; ama ihtiyar onu yalanlıyor ve cinayeti kendisinin işlediğini söylüyor" demiş. Bunun üzerine Halife, ihtiyar adama ve delikanlıya bakmış ve onlara, "İkinizden hanginiz genç kadını öldürdü?" diye sormuş.

Genç adam, 'Ben öldürdüm!' diye yanıt vermiş; şeyh de, "Hayır! O benim işte!" diyerek araya girmiş. Bunun üzerine Halife daha fazla bir şey sormadan, Cafer'e, "İkisini de al götür! İdam et!" emrini vermiş. Ama Cafer, "Eğer sadece bir tek katil varsa, ikincisini öldürmek büyük bir adaletsizlik olur!" demiş. Bunun üzerine genç adam, "Gökleri bulunduğu yükseklikte kuran ve dünyayı bulunduğu genişlikte yaratan Yüce Tanrı adına yemin ederim ki, genç kadını öldüren ben kulunuzum! İşte kanıtları da burada!" demiş.

Ve sadece Halife ile Cafer ve Mesrurdun bildiği şekilde ölünün sandığa sokuluş düzenini anlatmış. Böylece Halife genç adamın suçluluğuna inanmış ve çok büyük bir şaşkınlığa düşmüş; ve genç adama, "Ama niçin onu öldürdün? Hiç zorlanmadığın halde gelip bunu neden itiraf ettin? Ve karşılığında kendinin de cezalandırılmasını neden istedin?" diye sormuş. Bunun üzerine genç adam şu öyküyü anlatmış: Bil ki, ey Emir-ül Müminin! Genç kadın, kayınbabam olan bu ihtiyar şeyhin kızı ve benim kanımdı. Daha çok genç ve bakire iken onunla evlendim. Allah, ondan, bana üç erkek evlat bağışladı. Ve beni her zaman sevmeye ve hizmetimde bulunmaya gayret gösterdi; ve ben, onda kusur olabilecek hiçbir şey bulmadan ömrümü sürdüm rüyordum. Ama bu ayın başında, ağır şekilde hastalandı; hemen en bilgili hekimleri çağırdım; Allah'ın izniyle onu hemen iyileştirdiler. Ve ben, onun hastalanmasının başından beri onunla aynı yatağa girme mistim; iyileşince onunla yatmak arzusu duydum; ama ilkin yıkanmasını istiyordum.

Ama, o, bana, Hamama girmeden önce, yerine getirilmesini istediğim bîr arzum var!" dedi.

Ben de, "Neymiş o arzu?" diye sordum. Bana, "Kokusunu duymak ve bir parçasını koparıp yemek için bir elma olsun isterdim!" dedi. Ben de isterse bedeli bin altın dinar olsun, satın almak üzere hemen kente gittim.

Tüm meyvecileri dolaştım, fakat hiç elma yoktu! Canım çok sıkılmış olarak eve döndüm; karımı görmeye göze alamadım; ve bütün geceyi 'nasıl olur da bir elma bulabilirim?' düşüncesiyle geçirdim. Ertesi gün şafak vakti, evden çıktım ve bahçelere doğru yollandım, her birini tüm ağaçları gözeterek ziyaret ettim, bir sonuç alamadım.

Ama yolumun üzerinde yaşlı bir bahçe bakıcısına rastladım. Elma bulma konusundaki endişelerimi ona açıkladım. Bana, "Çocuğum, bu mevsimde buralarda elma bulman çok zordur. Ancak Basra'da Emir -ül Müminin'in bahçesinde bulabilirsin. Ama orada da, bunu sağlamak oldukça zordur; çünkü, bakıcı, elmaları Halife'nin ihtiyacı için dikkatle saklamaktadır" dedi.

Bunu duyunca, karımın yanına döndüm ve ona durumu anlattım; ama ona karşı duyduğum sevgi, beni hemen geziye çıkıp onun isteğini yerine getirmeye zorladı. Yola koyuldum, gece gündüz on beş gün yol alarak Basra'ya gidip geldim; fakat bahtım bana gülmüş ve karımın yanına, Basra'daki bahçenin bakıcısına üç altın dinar Ödeyerek sağladığım üç elmayla dönmüştüm. İyice keyifli, eşimin yanına dönmüş ve üç elmayı sunmuştum; ama, o, bunları görünce, hiçbir sevinç alameti göstermedi; ve önem vermeksizin elmaları yanına, bir yerlere koydu.

Bununla birlikte, benim yokluğumda, karımın yeniden ateşinin yükseldiğini ve onu etkisinde tuttuğunu gördüm. Karım on gün daha hasta yattı; ben de bu süre için bir an bile başucundan ayrılmadım. Fakat, Tanrı'ya şükrolsun, bu sürenin sonunda sağlığını toparladı; bunun üzerine çı kıp dükkânıma gidebildim; ve alış verişe koyuldum.

Böylece, dükkânımda otururken, öğleye doğru, elinde tuttuğu elmayla oynayarak yoldan geçen bir zenci gördüm. Bunu görünce ça ğırıp ona, "Hey! Dostum! Bana, bu elmayı nereden aldığını söyler misin? Ben de gidip almak istiyorum" dedim. Bu sözlerime gülerek, zenci, "Bunu sevgilim

bana verdi! Epeydir onu görmemiştim, ziyaretine gittiğimde onu rahatsız buldum, yanbaşımda üç elma vardı; sorunca, bana, 'Düşünsene, sevgilim! Budala, boynuzlu kocam, bunları satın almak için Basra'ya kadar gitti ve üç altın dinar ödeyerek bunları aldı!' dedi; sonra da elimde gördüğün şu elmayı bana verdi !" dedi.

Zencinin bu sözleri üzerine, Ey Emir-ül Müminin! Dünya gö zümde karardı; hemen dükkânımı kapattım, hiddetinün şiddetinden aklımı yitirmişçe sine yol alarak eve döndüm. Yatağın üzerine baktım, gerçekten elmanın biri yoktu. Bunun üzerine eşime, "Üçüncü elma nerede?" diye sordum. Bana, "Hiç bilmiyorum, farkında bile değilim" dedi. Böylece zencinin sözleri doğrulanmış oluyordu. Bunun üzerine bir bıçak bularak ve dizlerimi karnına bastırarak, bı çak darbeleriyle onu doğradım: başını ve organlarını kestim, sonra hepsini aceleyle bir küfeye koydum ve üstünü bir örtü ve bir halıyla örttüm; bir sandığa koyup çiviledim.

Sandığı katırıma yükledim ve hemen atmak üzere Dicle'ye gittim; ve de bunu kendi ellerimle yapmak istedim!

Böylece, ey Emir-ül Müminin! Cinayetimin cezası olarak senden ölümümü tezleştirmem yalvarıyorum, ben de aynı tarzda öleyim; zira Kıyamet Günü'nde bunun hesabını verememekten korkarım! Onu kimse görmezden Dicle'ye attıktan sonra eve döndüm.

Orada büyük oğlum ağlarken buldum; ve, annesinin ölümünü bilmedi ğinden emin olmakla birlikte yine de ona, "Niye ağlıyorsun?" diye sordum. Bana, "Annemin elmalarından birini aldım ve arkadaşlarımla oynamak için sokağa indiğimde, yanımdan İri kıyım bir zenc nin geçtiğini gördüm; zenci elimdeki elmayı kaptı ve bana, 'Bu elma nereden geldi?' diye sordu. Ona, 'Babam getirdi onu. Gidip üç altın dinar verip Basra'dan annem için, diğer iki benzeriyle satın aldı' dedim. Bu sözlerime karşın zenci bana elmayı geri vermedi; beni tokatladı ve elmayı alıp gitti.

Şimdi annem elma yüzünden beni döver diye korkuyorum!" şeklinde yanıt verdi. Çocuğın sözlerini duyunca, zencinin kayınpederimin kızı hak-kında yalan sözler söylediğini ve onu haksız yere öldürdüğümü anladım. Bunun üzerine sel gibi gözyaşı döktüm, sonra da kayınbabamı, yanımda gördüğünüz bu saygın şeyhi görmeye gittim. Bu acıklı öyküyü ona anlattım.

Bunları duyunca yanıma oturdu, o da ağlamaya başladı, İkimiz birlikte ağlamayı gece yarısına kadar sürdürdük, Sonra da beş gün süreyle matem tuttuk. Bugüne kadar da karımın ölümü üzerine ağlayıp inleyip durduk.

Ey, Emir-ül Müminin! Atalarının kutsal anısı uğruna, benim cezamı hemen vermeni ve bu cinayetin kefaretinin ödetmeni senden yal vararak diliyorum! demiş. Bu öyküyü duyunca, Halife çok sarsılmış ve "Vallahi! Bu hain zenciden başkasını öldürtmek istemem!" diye haykırmış.

Fakat, anlatisının bu noktasında, Şekrazat, gün doğduğunu görmüş ve yavaşça sesini kesmiş

Fakat On Dokuzuncu Gece Gelince Söze başlamış:

Ey bahtıgüzel şahım, işittim ki. Halife, genç adamın geçerli özrü bulunduğunu kabul ederek, zenciden başkasını öldürtmemeye yemin etmiş; sonra da Cafer'e dönerek, ona, "Bu olaya neden olan bu hain zenciyi huzuruma getir!

Eğer onu bulamazsan, onun yerine seni öldürtürüm!" demiş. Ve Cafer ağlayarak huzurdan çıkmış; ve kendi kendine, "Onun huzuruna zenciyi nasıl getirebilirim? Ölümünden ilk kurtuluşum, bir

testinin düşüp de kırılmaması kabilinden bir şanstı. Ama şimdi? Bununla birlikte, ilk kez beni kurtarmış olan; isterse, ikinci kez de kurtarır! Bana gelince, Vallahi, eve gidip hiç kıpırdamadan kapanacak; bana verilen üç günlük süreyi boşuna araştırmalar yaparak geçirmektense, Yüce Tanrı'nın iradesine bağlanacağım" diye konuşmuş.

Ve, gerçekten, Cafer, verilen üç gün süreyi evinden hiç kıpırdamadan geçirmiş. Ve, dördüncü gün, kadıyı çağırtmış, onun önünde vasiyetini yapmış; ağlayarak çocuklarına veda etmiş. Sonra, kendisine, şayet zenci bulunamamışsa, onu öldürtmeye.daima hazır bulunduğunu bildiren Halife'nin ulağı gelmiş. Ve Cafer, daha da fazla ağ lamaya başlamış; çocukları da onunla birlikte ağlamışlar. Sonra en küçük kızını son bir kez öpmek üzere kucağına alını; çünkü onu tüm çocuklarından çok severmiş; onu bağına basmış, çocuğu terk etmek zorunda olduğunu düşünerek bolca gözyaşı dökmüş.

Fakat birdenbire, onu bağına basarken, kız çocuğunun cebindeki yuvarlak bir şeyin varlığını duymuş ve ona, "Cebinde ne var?" diye sormuş. Kız da ona, "Bir elma, babacığım! Zenci kölemiz Reyhan onu bana verdi. Dört gündür yanımda taşıyorum. Ama, bu elma, Reyhan'a iki dinar ödedikten sonra benim oldu" demiş.

Zenci ve elma üzerine kızının bu sözlerini duyunca, Cafer bü yük bir sevince kapılmış ve "Ey Kurtarıcı Tanrım!" diye haykırılmış. Sonra emir verip zenci Reyhan'ı yanına çağırtmış. Ve Reyhan gelince, ona, "Bu elma nereden geldi?" diye sormuş.

Zenci, "Efendim, beş gün önce kentte yürürken, bir sokakçığa girdim, orada çocukları oynarken gördüm, içlerinden biri elinde bu elmayı tutuyordu. İmrendim ve elinden kaptım; o zaman çocuk ağladı ve bana 'Annemindir o. Annem de hastadır. Canı elma çekmişti; babam da bunu aramak için Basra'ya gitti; ve diğer iki elmayla birlikte üç dinar ödeyerek alıp getirdi. Ben, oynamak için birini aldım' dedi. Sonra da ağlamasını sürdürdü. Ama ben onun gözyaşlarına aldırmadan bu elmayı alıp eve getirdim ve iki dinar karşılığında küçük hanıma verdim" diye yanıt vermiş.

1. mürriî safi de denilen kokulu bir çiçek. Kokulu tüm çiçeklere de aynı ad verilir f M.).

Bu öyküyü işitince, Cafer, bütün bu dertlerin ve de genç kadının ölü münün kendi kölesi Reyhan'ın hatasıyla ortaya çıkmasından dolayı büyük bir şaşkınlığa uğramış. Ve onun hemen zindana atılmasını emretmiş. Ve sonra, kesin bir ölümden böylesine kurtulmuş olmasından dolayı mutluluk duyarak şu şiiri okumuş:

Eğer felaketler kölen yüzünden başına gelmişse; kendini bu köleden kurtarmayı nasıl hiç düşünmezsin? Bilmez misin ki zenciler hızla ürer, oysa ruhun tektir ve yerini dolduramazsın! Sonra düşüncesini değiştirmiş ve zenciyi alıp onu Halife'nin huzuruna çıkarmış; ve ona öyküyü anlattırmış. Halife Harun Reşit duyduklarına öylesine şaşırılmış ki, bu öykü nün insanoğullarına ibret oluşturması için yazılıp arşivlere konması nı emretmiş.

Ama Cafer, ona, "Ey Emir-ül Müminin, bu öyküye pek o kadar takılma, çünkü bu öykü, 'Vezir Nuredün ile kardeşi Şemseddin'in öyküsüyle denklik sağlamaktan çok uzaktır" demiş. O zaman Halife, "İşittiğimiz öyküden daha şaşırtıcı olduğunu iddia ettiğin bu öykü nedir?" diye haykırılmış. Cafer, Ey Emir-ül Mü minin, düşüncesizce davranışından ötürü kölem Reyhan'ı bağışlamanız koşuluyla bunu size anlatırım" demiş. Halife de, "Öyle olsun! Kanım sana bağışladım" demiş.